

ATT VÄVA OM LIVSTRÅDAR

Ovanför Dramatens stora scen är ödets tre gudinnor avbildade tillsammans med Apollon. Där bland guldornamenten närmast taket berättar bilden myten om gudens försök att med vinets kraft ändra ödets gång. Likt teaterns förmåga att förändra en fördiktad utgång, ta ödet i egna händer och presentera en alternativ väg.

I den grekiska mytologin var det moirerna, ödets gudinnor, som beslutade om ditt liv. Väverskorna som spann din tråd, lade ut din livsväg och helt sonika klippte av tråden när tiden var slut. De sjöng ödet sång, Lachesis om det förflutna, Klotho om det närvarande och Atropos om det som komma skulle. En redan färdig väg, en väg inte ens Gudarna rädde på att ändra.

Föreställningen VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV bygger på dokumentära berättelser, människor från hela Sverige, i olika åldrar och från olika bakgrund, har fått svara på frågan Vad skulle du gjort om du fick en andra chans, en chans att leva om ditt liv?

I svaren skönjer vi Lachesis i arven vi bär med oss, Klotho i den samtid där konflikter, krav och press skapar känslan av omöjlighet att förändra ditt eget pågående liv och i den dystopiska framtidsbild som tornar upp sig vilar Atropos ödesstämma. Men människans liv ligger inte i händerna på tvåtusen år gamla gudinnor, vi har möjligheten att med rätt syslöjd och modet att aldrig sluta drömma spinna vår egen tråd och överlåta saxen till slumpen att avgöra.

Har ni frågor inför ert besök på Backa Teater så får ni gärna höra av er.

Med varma hälsningar

Erika Isaksson, informatör
erika.isaksson@stadsteatern.goteborg.se

vi som fick leva om våra liv

TEATER

Teatern är en av de få platser där vi tillsammans med andra men samtidigt som individer upplever något som bara händer här och nu och aldrig mer. Det finns varken pausknapp eller möjlighet att få just exakt samma upplevelse igen. Vi möter tillsammans och reflekterar individuellt. Teatern är en plats där vi kan möta andras historier och kanske även få syn på oss själva. I mötet med det okända kan vi växa som människor.

Teater har använts till allt från att proklamera religion till att utforska skörheten i att vara människa i relation till andra. Som form har teatern tusentals år på nacken och är ett sätt att samtala om vår existens och tiden vi befinner oss i. Än idag spelas dramer som skrevs under antikens Grekland. Pjäser vid namn Antigone eller Medea tolkas om utifrån den plats och tid skådespelet nu utspelas i, samtidigt skapas samtida scenkonst skriven och formad från vårt absoluta nu.

Det finns idag få rum som det scenkonstupplevelsen skapar. Ett rum där du tillsammans med andra under en begränsad tid och i ett absolut här och nu upplever något som inte går att återskapa, pausa eller reproducera. En händelse där du som publik spelar en avgörande roll. Konsten är det som uppstår i mötet mellan scen och salong, mellan publiken och konsten.

Du kan välja att se på ett scenkonstverk som en reflektionsyta. Konst är det som händer i spegelbilden du upplever när du studsar dig själv mot dess yta. En konstupplevelse är subjektiv. Din upplevelse baseras på dina erfarenheter och associationer, men du gör det i en grupp där andra bär andra erfarenheter och reflektioner. I detta möte finns möjligheten att få syn på dig själv och på andra.

Vad är skillnaden mellan teater och film?

Varför skall en se teater?

Finns det en skillnad i hur en upplever saker om en gör det tillsammans med andra än om en är själv?

Hur är det att vara publik på en teater, är det skillnad från till exempel att gå på bio?

FRÅGOR**DISKUTERA MERA**

Diskutera följande påståenden:

"Vad konsten kan göra är att bryta upp och bryta igenom våra vanliga, invanda, sätt att tänka och tala, att främmandegöra det slentrianmässiga, det vanemässiga, det ouppmärksammade, det vedertagna. Konst kan forma samtiden genom att låta oss se saker och ting för vad de är, eller för att använda formalistiska termer, konstens funktion är att desautomatisera, d.v.s. att göra vår verklighet verklig för oss – att ge oss en ärligare blick på oss själva och våra liv, vår tid, vår kultur, vårt samhälle, genom att tvinga oss till att tänka en gång till, titta än en gång, tveka på det vi ser och bli osäkra."

(Sharon Rider, professor i teoretisk filosofi vid Uppsala universitet, Dagens arena 28 jun 2016)

INTERVJU MED MATTIAS ANDERSSON

VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV är en samproduktion mellan Backa Teater och Kungliga Dramatiska Teatern. Det är också Mattias Anderssons sista föreställning som konstnärlig ledare för Backa Teater. Efter att i 13 år ha skrivit, regisserat och lett det konstnärliga arbetet, lämnar han 1 mars 2020 Backa Teater och Göteborg för att bli ny konstnärlig ledare på Dramaten i Stockholm.

Hur började din relation till Backa Teater?

– Första gången jag var på Backa Teater var i gymnasiet. På den tiden låg teatern i den gamla bultfabriken på Hjalmar Brantingsplatsen. Jag och en kompis gick och såg ”En Midsommarnattsdröm” som Eva Bergman hade regisserat och jag kommer ihåg att den var jättebra.

Ett starkt minne från den föreställningen är att i pausen var skådespelarna ute i foajén och gick runt och pratade med publiken. Så Ulf Dohlsten kommer fram till mig och min kompis och frågar: ”Har ni kul grabbar?” Och det kändes verkligen stort att få bli sedd och tillfrågad av en av skådespelarna.

Så det var mitt första besök på Backa som publik. Efter det var jag där flera gånger med gymnasiet och scenskolan. Min utbildning är ju som skådespelare vid scenskolan i Göteborg. Det var faktiskt så att hela min scenskoleklass blev anställda på Backa Teater när vi gick ut 1993. Så jag arbetade på teatern som skådespelare i fyra år.

Under tiden som skådespelare började jag själv skriva pjäser. En av dem ”Johannespassionen”, fick jag regissera och sätta upp med nollbudget på Backa. Jag märkte under den tiden att det var skrivandet och regisserandet jag verkligen ville ägna mig åt, så 1997 sa jag upp mig för att bli frilansande dramatiker och regissör. Vilket jag var verksam som i 10 år, bland annat på Backa där jag satte upp ”Den Svagare” och ”In a dark and northern place”.

När sen Backa Teater sökte ny konstnärlig ledare 2006, blev jag uppmanad av personalen att söka. Vilket jag gjorde. När jag fick jobbet stod teatern utan lokal. Så det första året gick till att hela teatern tillsammans arbetade med och förberedde ”Brott och Straff”-projektet. Efter ett år av kollektivt förberedelsearbete kunde vi till sist inviga vårt nya hus på Lindholmen 2007 med att spela ”Brott och Straff” i tre olika varianter för tre olika åldrar.

Vad är du stolt över med din tid som konstnärlig ledare för Backa Teater?

– Att vi har haft så hög konstnärlig kvalitet. Att vi vågar prata om det komplexa och svåra med vår publik och inte förenklar eller sänker nivån. Att vi inte dragit oss för att testa djärva estetiker och att det funkar väldigt bra för en ung publik. Samt att alla yrkesfunktioner på teatern verkligen tar sitt uppdrag på allvar och alltid gör sitt yttersta för att ge Göteborgs barn- och unga högklassig scenkonst.

Vad kommer du att sakna?

– Människorna. Arbetskamraterna. Det känns hemma på den här teatern och alla här är på samma våglängd. Alla här sätter den unga publiken i centrum och den uppgiften är så att säga större än en själv. Det finns en delad tilltro till vikten av den här verksamheten och de projekten vi gör.

Och så kommer jag att sakna publiken. Det är ett privilegium att få spela för skolorna. Det gör att vi når ett tvärsnitt av Göteborgs befolkning. Här på Backa spelar vi för människor, som kanske aldrig har satt sin fot på en teater någonsin tidigare i sitt liv. Vi är deras första möte med scenkonsten.

Vad är det som utmärker Backa Teater enligt dig?

– Många saker. Ur ett kulturpolitiskt perspektiv så är det verkligen en satsning från Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen att ge barn- och ungdomskultur ett så här respektgivande hus och stora resurser som vi har. Det blir särskilt tydligt i ett internationellt perspektiv. Barn- och ungdomskultur behandlas rätt styvmoderligt på många ställen ute i Europa.

Det märks också på publiken. Internationellt sett är det vattentäta skott mellan vuxenteater och ungdomsteater. Vuxna går inte och ser ungdomsteater. På Backa har vi både unga och vuxna i publiken. Här spelar vi för skolor på veckodagarna och för en vuxen, offentlig publik på kvällar och helger. Backa Teater lockar göteborgarna till sig.

Vi har också ett arbetssätt som bygger på stor flexibilitet. Vi har bara fyra premiärer om året, men vi satsar verkligen på dem. Vi har inte färdiga produktionsmallar för hur produktionen ska gå till utan vi försöker vid varje tillfälle förverkliga den konstnärliga visionen i det enskilda projektet. Om det behövs 11 veckors reptid istället för de 8 veckor som är standard, då gör vi så.

Sen utmärks vi också av vårt internationella perspektiv som funnits med sedan Eva Bergman. Att vi både tar emot internationella gästspel och själva är ute och spelar.

Vad ser du fram emot på dramaten?

– Min tanke går igång på det här med att det är Sveriges nationalscen. Vad betyder en nationalscen i en globaliserad värld och i ett polyfont, multikulturellt och segregerat Sverige? Vad är det för hus som ska göra nåt som kallas för teater för alla människor som just nu befinner sig inom Sveriges gränser? Finns det någon minsta gemensamma nämnare för ”alla” människor idag? Är det möjligt att skapa kollektiva, inkluderande och samtidigt relevanta arenor? Det är utmaningar som triggat mig.

Vad har du för ambition med din tid på dramaten?

– Det kan jag inte svara på nu, det får växa fram tills jag tillträder.

Men det är klart. Jag vill ju fortsätta göra teatern relevant, både nu och för kommande generationer. Att vara med och hjälpa till att utveckla konstformen både estetiskt och innehållsmässigt.

Men jag är mer hoppfull för teaterkonstens framtid nu än någonsin tidigare. Med digitaliseringen och att alltmer kulturkonsumtion går via en skärm on demand, blir teatern en unik plats. Teatern innebär att du tar dig till en bestämd plats, på en bestämd tid för att uppleva något tillsammans med andra, istället för att flyta runt i det individuella bruset. Teatern är en kollektiv konstform, för både avsändarna och mottagarna.

Om du fick leva om ditt liv, vad hade du gjort annorlunda?

– Det är en skrämmande fråga. Jag får tänka på den.

DRAMATEN

Kungliga Dramatiska Teatern, eller Dramaten, är en de fyra nationalscener vi har i Sverige och grundades i maj 1788 av Gustaf III, teaterkungen. Med ett brinnande intresse för konsten och då primärt scenkonsten ville Gustaf III inrätta ett ”nationellt Skådespel, där Svenska Dramatiska Författares arbeten, af Svenska Acteurer til Språkets, Smakens och Sedernas odling för allmenheten skola uppföras”.

Gustaf III var en kung av sin tid, uppfostrad i upplysningens tidevarv där synen på människan i sin värld drastiskt höll på att förändras. En tid där ödet läggs på hyllan för att lämna plats åt vetenskap och bildningsideal.

Läs mer: www.dramaten.se

EN RÖST (Mattias inspelning):

Den här föreställningen är en samproduktion mellan Backa Teater i Göteborg och Dramaten i Stockholm. Den utgår från dokumentära intervjuer utförda av researchers på ett socioekonomiskt tvärsnitt av Sveriges befolkning.

Människor med skiftande bakgrund och åldrar, från norr till söder, har fått svara på en och samma fråga.

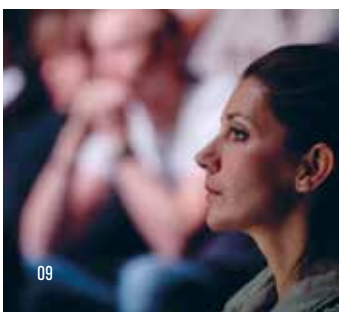
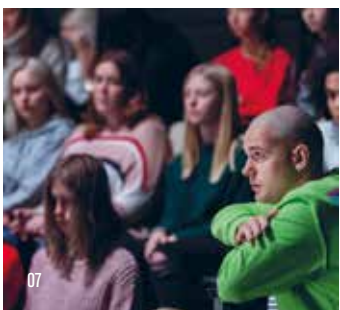
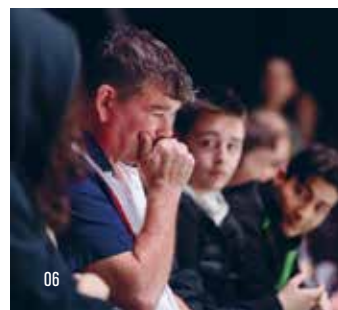
Utifrån svaren har sedan dramatikern och regissören Mattias Andersson skapat denna föreställning ihop med ensemblen.

Frågan som ställdes var:

Vad skulle du gjort om du fick en andra chans att leva om ditt liv?

MEDVERKANDE I VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV

- 01 Adel Darwish
- 02 Ylva Gallon
- 03 Rasmus Lindgren
- 04 Josefin Neldén
- 05 Marie Richardson
- 06 Magnus Roosmann
- 07 Nemanja Stojanović
- 08 Kjell Wilhelmsen
- 09 Nina Zanjani

INDIVIDENS FÖDELSE

Om du fick en andra chans att leva om ditt liv, vad hade du då velat göra annorlunda?

Den här frågan, som har legat till grund för föreställningen, skulle med stor sannolikhet låta helt orimlig och befängd för en förmodern människa. Den skulle i alla fall ha varit helt irrelevant: ”Vad jag vill? Vad är det för mening med det?” skulle han eller hon förmodligen ha sagt.

Frågan utgår nämligen från antagandet att vi existerar som självständiga jag med möjligheten att – om inte välja – åtminstone påverka våra liv. Och i människoartens 200 000 åriga historia, är den här idén om ett autonomt jag en väldigt sen tanke.

Födelsen för det här autonoma jaget, kan dateras till 1637 när René Descartes formulerade sentensen ”Jag tänker, alltså finns jag.” Tidigare var idén om jaget präglad av metafysiska antaganden om att varje människas själ blott var en skärva av ett idealt världsallt eller religiösa trossatser om att varje människa var skapad till Guds kantstötta avbild.

Innan Descartes var det allmänna synsättet att människans tankar, drömmar och intryck inte kom inifrån hen själv, utan att de var utifrån givna. Antingen i formen av uppenbarelser och påbud från Gud (eller frestelser från Satan). Eller, under förkristen tid, att de var en sorts själsliga minnen från tiden då jaget var en del av ett fullkomligt Allt. Människan uppfattades alltså som själsligt sammanflätad med kosmos.

En sådan uppfattning för också med sig att existensens värde är på förhand givet. I de monoteistiska religionerna (judendom, kristendom, islam) återfinns meningen och lyckan för varje människa i att följa Guds vilja och bud och i att vara en from, gudfruktig människa. I andra förmoderna tankevärldar formuleras det mer i termer av att foga sig i sitt öde sådant det är och att acceptera att det egna jaget är en försumbar bit av oändligheten.

Som vetenskapsman ville Descartes rensa bort alla sådana obevisbara antaganden och förutfattade dogmer. Han var ute efter en säker, oföränderlig sanning som kunde utgöra fundamentet för all kunskap. För att nå fram till en sådan absolut sanning, bestämde sig Descartes för att radikalt tvivla på allt, utom på det varom inga tvivel kan råda.

För att komma fram till det absolut otvivelaktiga formulerar Descartes ett tankeexperiment. Han ber oss tänka tanken att världen som vi känner den med våra sinnen kan vara en illusion, frambesvärjd av en mäktig andevarelse. Det innebär att vi med våra sinnen omöjligt kan avgöra och bevisa att det inte skulle vara en illusion. Och i en sådan illusion är vår egna förmåga att tvivla det enda vi överhuvudtaget kan vara säkra på.

Men där det finns ett tvivel, där finns också någon som tvivlar. Där finns ett "jag" som kan tänka att allt enbart är en illusion och det här "jaget" går inte att tvivla på för då skulle tanken om att allt är en illusion inte kunna tänkas. Det är genom att tvivla på sin egen existens, som Descartes till slut kan bevisa för sig själv att han finns. För om han inte hade funnits, hade han inte kunnat tvivla på att han fanns.

Genom sitt radikala tvivel, åstadkommer Descartes en revolution. Vid ungefär samma tidpunkt som när Kopernikus sätter solen i centrum av universum, sätter Descartes människan och hennes tänkande i centrum. Efter den här tankemässiga revolutionen ligger människans mening och värde inte längre i att vara en avbild av Gud, eller i att vara en liten del av det fullkomliga. Människans mening och värde ligger i att hen är självständig och förnuftig.

Den här människosynen passar som hand i handske med de politiska, sociala och ekonomiska förändringar som är på väg att ske och den får ett enormt genomslag i västvärlden. Descartes 1600-tal är inte bara tidpunkten för den vetenskapliga revolutionen. Det är också seklet för kapitalismens födelse och den moderna statens framväxt. Under de 400 år som följer fram till idag blir människan inte bara till en individ i en metafysisk mening, hen blir också till individ i en social, politisk och ekonomisk mening.

Efter att under 200 000 år ha fått sin identitet via sin släkt, får den moderna människan istället sin identitet fastställd av staten i form av ett personnummer. Hen flyttar från mindre byar in till stora städer där den som så önskar kan framleva ett helt liv i anonym ovetskap om sina grannar. Arbetet sker inte längre tillsammans med den egna familjen, för att utan mellanhänder få mat i mun och värme kring kroppen. Istället utförs det i rollen av löneanställd för en stat eller ett företag.

Allra längst har den här utvecklingen dragits i Sverige, som enligt World Value Survey är det mest individualistiska och sekulariserade landet i världen. Ingenstans värderas individens självförverkligande lika högt som här. Vilket inte är en slump, utan varit ett uttalat mål för den arbetarrörelse som satt stark prägel på det moderna Sverige. De allmänna, skattefinansierade välfärdssystemen möjliggör för individen att klara sitt liv utan att vara beroende av vare sig församling, familj eller förmögna välgörare.

Och för dig som ingår i de allmänna välfärdssystemen, finns det knappast någon tid eller plats i historien där individen har haft så goda möjligheter att förverkliga sig själv som i Sverige idag: Du behöver inte följa religiösa påbud du inte tror på. Du är inte beroende av din släkt för beskydd, vård och husrum. Du är befriad från slaveri och livegenskap och du kan söka anställning var helst du vill. Men med individens frihet kommer också en ensamhet. Därför är det nog heller ingen slump att Sverige är det land i världen med flest antal ensamhushåll och flest antal skilsmässor per capita.

Givetvis finns fortfarande segregation och klasskillnader som medför att individer har olika stora möjligheter att välja sina liv. Men i ett historiskt perspektiv befinner vi oss vid en unik tidpunkt. En tid när vi själva, var och en, har gjorts ansvariga för att finna en mening med våra respektive liv. Vare sig vi vill ha den friheten eller inte.

Stefan Åkesson dramaturg.

"Jag tänker, alltså finns jag"
Vad betyder det?
Håller du med?

DISKUTERA

den eviga återkomsten

VÄRDERINGSÖVNING - HETA LINJEN

Genom en enkel värderingsövning kan vi i grupp öppna upp för hur olika vi tolkar begrepp och moraliska ställningstaganden. Det är ett sätt att närma sig de stora frågorna om vad det är att vara människa.

Heta linjen är ett sätt att verkligen realisera hur svårt det är att ta ställning. Det finns inga gråzoner och heller ingen möjlighet att välja en neutral plats om man är osäker. Skapa en linje med hjälp av tejp eller snöre på golvet. Det finns enbart en ja eller nej sida. Klargör att frågorna är komplexa, att du som ledare inte kommer att döma deras svar och att det är viktigt att lyssna och ta in vad de övriga deltagarna säger.

Låt gruppen utgå från ett neutralt hörn, ställ ett påstående och låt de själva välja sida. Genom att starta med ett neutralt påstående "Sommaren är den bästa årstiden" är sannolikheten stor att du får gruppen att dela upp sig på både ja och nej sidan och du får även möjlighet att visa på att det finns flera anledningar till att välja nej (höst, vinter och vår). Gå sedan vidare i svårare frågeställningar.

PÅSTÅENDEN

- Sommaren är den bästa årstiden.
- Människan kan förlåta allt
- Jag kan förlåta allt (ställs med fördel i anslutning till påståendet innan)
- Alla människor är lika mycket värda
- En människas handlingar kan förändra hennes människovärde

Övningen kan med fördel användas innan teatern eller i anslutning till att ni pratar om den efteråt för att visualisera hur olika vi ser och tolkar upplevelser och frågor.

ATT PRATA SCENKONST

Var skall du börja och hur kan du föra samtalet om en konstupplevelse vidare?

Syftet med att prata om en scenkonstupplevelse kan vara att ge var och en av individerna i klassen möjlighet till en djupare förståelse för just sin individuella tolkning.

Konst kan vara drabbande, härlig, svår eller ointressant. Men en av de främsta egenskaperna hos ett konstverk är just att oavsett vad du tycker om det så är det en reflektionsyta där du speglar dig själv – verket i sig fungerar som ett bollplank för dina egna värderingar. Som lärare behöver en inte vara expert på en scenkonstföreställnings innehåll, tematik eller problemställningar. Du som lärare är också en åskådare och har precis som dina elever din egen upplevelse av det ni ser ihop.

Att kunna prata om upplevelsen inom ett tydligt ramverk skapar en djupare analys av det en upplevt. Då ges möjligheten till att lyssna på andras individuella tolkningar utan att för den sakens skull hamna i polemik om vem som har tolkningsföreträde i värderingen av konstverket. Att i grupp kunna diskutera upplevelsen och lyssna på andra stärker oss som individer och vi lär oss även att avkoda andra delar av samhället.

Konst har alltid en mottagare och en avsändare. Konst är subjektiv och i en scenkonstföreställning består allt du ser av val. Det finns en anledning till att rummet ser ut som det gör. Att ljuset har just den nyansen, att kläderna ser ut på ett visst sätt och att ljudet är precis exakt så som det är.

Det finns en uppsjö av olika former av samtalsmodeller som går att presentera. Vi bygger modellen efter *En väv av tecken* samt *Att prata scenkonst - en enkel metod för klassrummet* av Anna Berg för Regionteater Väst, båda baseras på en klassisk konstanalys.

Om en utgår från föreställningens form, hur det ser ut och vilka val som har gjorts, samt undviker så långt som möjligt att hamna i värderingar, så kommer en också djupare in i förståelsen för upplevelsen.

När en börjar samtalet så är det viktigt att klargöra att det inte finns något rätt eller fel i hur en tolkar. Det är också viktigt att sätta upp regler för samtalet, presentera hur det skall gå till. Börja inte i värderingar som bra, dåligt, svårt, jobbigt, utan

börja med konkreta saker och gå sedan över till att tolka dessa. Allt går att analysera eftersom att allt är val. Utgå från dig själv och din upplevelse.

För att förenkla begreppen delar vi in konstverket i följande kategorier:

Känsla

Association

Tolkning

Kunskap

Åsikt

Känsla är privat och något som kan vara såväl svårt att sätta ord på och något en vill behålla för sig själv.

Association är i mötet med en konstupplevelse subjektiva och bygger på individens egna erfarenheter. Att utgå ifrån de enskilda associationerna skapar i ett gemensamt samtal enskilda öar och är svårt att utgå ifrån.

Åsikt däremot läser samtalet. Den enskilda individens åsikt om upplevelsen är dess åsikt och inget som egentligen går att gå vidare med eller ger något till någon annan. Om individ 1 tyckte verket var bra och individ 2 tyckte det var dåligt så hamnar samtalet i vem som har tolkningsförträde och inte i en tolkning av verket.

Kunskap är något som kan vara intressant i mötet med ett konstverk men kan även fungera som en läsning. Den som vet mest, har flest universitetspoäng, kan flest ord har plötsligt företräde i analysen. Tolkningsföreträdet hamnar då hos den personen.

Alla dessa delar kan mycket väl komma upp i samtalet men genom att starta i en analys öppnas möjligheten upp för att alla ska kunna delta och för att konstverket i sig skall få en möjlighet att växa.

Tolkning

1. Vänta med värderingar.
2. Alla val i konstverket är medvetna val
3. Utgå från dig själv.

Börja med att låta gruppen individuellt tänka på en scen de minns i tystnad.

Lista beståndsdelar/tecken (gör detta gemensamt och kom ihåg, inga värderingar eller tolkningar):

Tecken är konkreta saker du ser. Ingenting är för enkelt.

För att hjälpa till i samlandet av tecken kan ni utgå från de olika beståndsdelar som en föreställning består i såsom ljus, ljud, scenografi, rekvisita, kostym, mask, rörelser, text, ljud.

Ett fält med färg. En stol. Ett bord. Ingenting skall i detta skede tolkas. En sax är en sax. En färg är en färg. En katt är en katt. Ett ord är ett ord.

Skapandet av listan bör ta sin tid. Ju fler tecken ni samlar desto mer har ni att plocka ifrån när ni analyserar.

När började föreställningen?

Beskriv så sakligt och detaljerat som möjligt händelseförloppet, i föreställningen **VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV** kan ni be eleverna att beskriva den scenen de tänkt på i tystnad.

DÄREFTER: sök symboler, teman och syften - varför ser det ut som det gör?

Hur används tiden i föreställningen?

Hur används publiken?

Vem är du i relation till det som sker?

Vad betyder de olika tecknen?

Läs mer. www.annaberg.org

vi som fick leva om våra liv

FOTO: OLA KJELLBRE

VAD HADE DU GJORT OM DU FICK EN ANDRA CHANS?

VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV bygger på dokumentära berättelser, människors svar på frågan om vad just de hade gjort annorlunda om de fick en chans till. Frågan har ställts till människor i olika åldrar, med olika bakgrunder och livshistorier. Av deras svar har Mattias Andersson, dramatiker och regissör, tillsammans med ensemblen skapat föreställningen.

Vad skulle du gjort om du fick en andra chans, en chans att leva om ditt liv?

Finns det någon särskild situation eller händelse där ett annat val hade gett ditt liv en helt annan riktning?

Tror du att du blivit en helt annan människa om du fattat ett annat val i denna situation och i så fall varför?

Låt eleverna svara på frågorna och diskutera utifrån svaren.

Det kan göras i storgrupp eller som skrivövning.

ÖVNING

E: (JOSEFIN)

Ja... Jag heter alltså Eva-Lotta Eriksson och ibland tänker jag på Eva-Lotta Eriksson -alltså, ja - den jag kom att bli eller är som Eva-Lotta Eriksson. Finns det liksom ett fritt svävande "Eva-Lotta Eriksson" i rymden, som genom lite andra yttre omständigheter skulle kunna anta helt andra skepnader och gestalter på Jorden?

Som t.ex. arkitekten Eva-Lotta Eriksson, filmstjärnan Eva-Lotta Eriksson, ekonomen Eva-Lotta Eriksson? Istället för denna Eva-Lotta Eriksson som står här just nu och pratar: Eva-Lotta Eriksson, 37 år, mellanstadielärare på Fagerlidsskolan i Mel-lerud?

Enligt sociologen Jonas Stier är identitet som ett självporträtt som visar vem individen är. Vid födelsen är individen en vit duk och utifrån denna målar individen sedan ett porträtt med hjälp av olika pennor, penslar och färger som formar identiteten. Porträttet blir dock aldrig färdigt utan förblir ett livslångt projekt där ständiga revideringar görs. saker tillkommer eller tas bort, konturer modifieras och färger ändras eller bleks under tidens gång.*

Finns det ett jag, vi kan kalla det en själ, som oavsett förutsättningar i livet ändå skulle vara precis det jaget som just nu existerar?

Eller föds vi som vita blad och skapas utifrån den omgivning vi befinner oss i?

NN: (NINA)

Ja, för om jag tänker att... Om jag skulle födas om på nytt, men ändå vara samma person, samma jag, med samma osäkerhet, samma dåliga självförtroende, så skulle jag antagligen fattat samma sorts beslut ändå.

Enligt fatalismen är upplevelsen av en fri vilja en illusion då vårt öde är bestämt.

Vad vi än gör så kommer vi bara närmare och närmare det som på förhand är givet.

Är livet ödesbestämt och omöjligt att ändra riktning på?

*Identitet - Människans gåtfulla porträtt, Jonas Stier, Studentlitteratur AB, 2003

Jag skulle litat mer på min magkänsla, kan jag känna. Om jag fick leva om mitt liv tror jag dom här magkänslor borde fått leda mig istället. Och den första magkänslan. Problemet som jag kan känna i mitt liv, det liv jag lever nu, fram tills idag, är att - i och för sig har jag fått en jättestark magkänsla direkt, intuitivt. Men så har jag rätt snart börjat tveka och så kommer liksom en andra magkänsla och då tänker jag vidare och så kommer en tredje eller kanske fjärde magkänsla vad jag borde göra. Och alla dom här magkänslorna är liksom lika starka. Och alla dom här olika magkänslorna blir bara ett stor trassel, tarmtrassel, inne i min mage och plötsligt finns det inte längre nån ren och tydlig första magkänsla att följa och då blir man en sån här velig och ältande, ineffektiv person som jag när man skall hitta rätt bland alla magkänslor för det tar alldeles för lång tid att sortera upp.. Var det ett okej svar?

Existentialisterna hävdar att ingen annan än du själv är ansvarig för dina val eller vad du gör av ditt liv. Det är endast genom det egna valet som man kan skapa ett eget liv. Valet innebär att du urskiljer dig från den grå massan, du blir någon. Du lever ett autentiskt liv. Väljer du att inte välja själv förpassas du till en "dussinmänniska" – en i mängden.

Har människan en fri vilja? Har du ett fritt val att styra ditt eget liv?
Varför, varför inte?

I motsats till fatalismen hävdar den existentiella filosofin att människan är fri i sina val och handlingar. Detta är det som ger människan en unik ställning och särskiljer henne från andra ting och varelser, hennes förmåga till att välja och välja bort och därigenom också hennes ofrånkomliga ansvar över sina beslut och sin livsbana. Människan är dömd till frihet hävdade Jean Paul Sartre, vi är dömda till ansvar över våra liv.

BC: (MAGNUS)

... Jag kan aldrig någonsin ta tillbaka det jag gjort. Och egentligen är jag väl inte värd nån förlåtelse, men jag försöker ändå... Och kan jag bara få en enda ung människa, under dom åren då som jag har kvar i mitt liv. Att få den unga människan att ändra sitt val, och leva ett annat liv än jag gjorde. Så är det väl nåt slags litet litet försök till att... ja, betala tillbaka... min skuld..

Problemet är inte vad livet gjort med oss, utan vad vi gör av det som livet gjort med oss hävdade Sartre. Är det möjligt för en människa att leva om sitt liv under sin livstid? Går det att väga upp onda handlingar med goda handlingar? Är det någonsin försent att ändra sitt liv? Finns det en deadline för drömmar?

SUZY: (NINA)

I dont really understand sad people. It's like all about the angle.

LOWIE. (JOSEFIN)

It's like instead of moving forward you move backwards.

SUZY: (NINA)

It's like heavy philosophy, like looking at a glass and decide that it's half full or half empty....

”Det är på dig själv det beror att börja ett nytt liv. Betrakta blott tingen annorlunda än du hittills gjort. Däri består det nya livet.” skrev Marcus Aurelius någon gång mellan 121-180 e.Kr. Går det att ändra känslan över livet genom att ändra ditt sätt att se på det?

S: (KJELL/MARIE)

Du har liksom till och med tagit bort mig från typ havet stranden semestern och klippt bort mig så du står där helt själv.

Det är i mötet med den andres blick som vi skapar oss själva. Idag skapar vi bilden av oss själva i allt från våra nära relationer till de sociala nätverk som vi rör oss på. Är bilden av dig själv, det jag som är du, samma på din snapchat som när du äter en macka vid köksbordet? Hur ser ditt idealliv ut? Är det något du lever eller något du skapar?

För mer fördjupning: www.so-rummet.se

Tina Falk, 39 år, Kalmar

AFORISM 341, DEN GLADA VETENSKAPEN 1882

av Friedrich Nietzsche

”Hur skulle du reagera om en vacker dag eller natt en demon nästlade sig in till dig i din ensammaste ensamhet och sade till dig: ’Detta liv, sådant du nu lever och har levt det, kommer du att få leva en gång till och otaliga gånger till; och ingenting nytt kommer att fogas till det, utan varje smärta och varje lustkänsla och varje tanke och minsta suck och allt det outsägligt lilla och stora i din tillvaro måste du uppleva på nytt, och alltihop i samma ordningsföljd – även denna spindel och detta månsken mellan träden likaväl som detta ögonblick och detta mitt besök. Existensens eviga timglas ska vändas och vändas igen – och du själv på samma gång, du lilla stoftkorn i stoftet!’ – Skulle du inte kasta dig på marken och gnissla med tänderna och förbanna den demon som talade så till dig? Eller har du en gång upplevt det oerhörda ögonblick då ditt svar skulle bli detta: ’Du är en gud och aldrig hörde jag gudomligare tal!’ Om den här tanken finge makt över dig, så skulle du, sådan du nu är, förvandlas och kanske krossas av den; den ständigt återkommande frågan: ’Vill du uppleva detta en gång till och otaliga gånger till?’ skulle ligga som den tyngsta vikten i vågskålen i allt ditt handlande! Eller vilken omsorg måste du inte ägna dig själv och ditt liv för att inte önska något högre än denna yttersta eviga bekräftelse och besegling?”

Den glada vetenskapen, Korpen, 1987, översättare Carl-Henning Wijkmark.

Läs Nietzsches text och analysera

Lever du ett liv som du vill leva?

Om du skulle leva om ditt liv, skulle du då vara nöjd med de val som du gjort hitils?

048

VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV

AV OCH REGI: Mattias Andersson
SCENOGRAFI OCH KOSTYM: Maja Kall
KOREOGRAF: Cecilia Milocco
LJUD OCH KOMPOSITION: Jonas Redig
LJUS: Charlie Åström
MASKÖR: Josefin Ekerås
DRAMATURGER: Irena Kraus (Dramaten),
Stefan Åkesson (Backa Teater)

INSPELADE RÖSTER: Maria Hedborg, Saga Wilhelmsen Lignell
STATISTER: Mariann Bruce, Monica Cederholm, Birgitta Dovrén,
Hasse Ekdahl, Lisbeth Knevel, Rune Lindström, Lasse Måsén,
Charlotte Nilsson, Majken Norvenius, Lena Persson, Göran Rydén,
Britt-Inger Rydh, Karin-Ida Ström, Kristina Sörelid Woldmar,
Gudrun Valmari, Carin Zandhers
STATISTREGI/DRAMAPEDAGOG: Karl Ekdahl
SKÅDESPELARE: Adel Darwish, Ylva Gallon,
Rasmus Lindgren, Josefin Neldén, Marie Richardson,
Magnus Roosmann, Nemanja Stojanović,
Kjell Wilhelmsen, Nina Zanjani
INTERVJUER: Karl Ekdahl, Felicia Stjärnsand,
Emelie Wessberg, Stefan Åkesson
REGIASSISTENT: Felicia Stjärnsand

PREMIÄR: 19 oktober 2019
på Backa Teater, Göteborg.
Nypremiär 23 januari 2020
på Elverket, Dramaten, Stockholm
FÖRESTÄLLNINGSLÄNGD: 2 tim 35 min inkl. paus.
FRÅN 15 år.

TEKNIK BACKA TEATER
LJUSTEKNIKER: Daniel Goody
LJUDTEKNIKER: Sofia Andersson
KOSTYMMÄSTARE: Helena O'Byrne Arvidsson, Ellinor Landal
KOSTYMVÅRD: Malin Garellik
MASKASSISTENT: Maria Vogt
ATTRIBUT & REKVISITA: Wanja Johansson Fernandes,
Ulrika Kerstinsdotter
SCENTEKNIKER: Krister Nylander, Stefan Kirchoff
SCENBYGGE: Backa Teater teknik
VIDEO: Christofer W Fogelberg
TEKNISK CHEF BACKA TEATER: Sven-Ove Fransson
TEKNIK ELVERKET/DRAMATEN
BITRÄDANDE SCENCHEF: Matti Heckscher, Marcus Thurfjell
ATTRIBUTÖR: Maria Säflund
INSPICIENT: Albin Häll Lanerfeldt
LJUSTEKNIKER: Kamilla Bjellsäter
SCENTEKNIKER: Leo Reunanen
INFORMATÖR OCH LÄRARMATERIAL: Erika Isaksson
MARKNADSFÖRARE: Hanna Johansson
PUBLIKARBETARE: Ulrika Andersson
ADMINISTRATIV CHEF & PRODUCENT BACKA TEATER: Lisa Nowotny
PRODUCENT DRAMATEN: Seppo Laukkanen

FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF: Ola Kjelbye
PROGRAMBLAD: Dramaturgiatet
PROGRAMLAYOUT: Jonas Kündig

KONSTNÄRLIG LEDARE: Mattias Andersson
VD GÖTEBORGS STADSTEATER, BACKA TEATER: Björn Sandmark
VD DRAMATEN: Maria Groop Russel

All musik i föreställningen är komponerad av Jonas Redig förutom: Forever Young (M. Gold, B. Lloyd, F. Mertens), Alphaville; Schwanengesang (F. Schubert); Ievan Polka (finsk trad.) Video game collection 6; Puttin' on the Ritz (I. Berlin) The Space Lady; Keops Pyramid (M. Wiehe) Thåström; Radioactivity (R. Hütter, F. Schneider, E. Schult) Kraftwerk/ Elysian Quartet/Joby Burgess/Powerplant; Stosspeng (P. Nibblock) Phill Nibblock; Non, je ne regrette rien (C. Dumont, M. Vaucaire) Edith Piaf; Old Man (N. Young) Neil Young; Una furtiva lagrima (G. Donizetti)

I föreställningen förekommer texter av:
Gunnar Ekelöf, "Om hösten eller om våren" ur Sagan om Fatumeh
Friedrich Nietzsche, aforism 341 ur Den glada vetenskapen

TACK TILL: Alla respondenter som delat med sig av sina berättelser.

VI SOM FICK LEVA OM VÅRA LIV är en samproduktion mellan
Backa Teater och Dramaten.